

Τὸ Λαμπρὸ Ἀμάξι

ΤΟΥ ΖΑΧΑΡΙΑ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

- Δὲ μ' ἀναγνωρίζεις;
- Ὄχι.
- Εἶμαι ὁ Πούλος...
- Ὁ Πούλος; Μήπως ὁ συμμαθητὴς μου;
- Ναί, στὸ Βαρβάκειο...
- Γιώργη!
- Μηνῶ!

Φιλήθηκαν. Οἱ ἐνθύμησας τοῦ Βαρβακειοῦ ἄρχισαν καὶ περνοῦσαν, σεβάσμια λιτανεῖα, μπροστὰ στὴν ὁποία πήγαινε μὲ μεγαλοπρέπεια ὁ κουλουριτζής. Τὶ μηδενικά! Τὶ ἔυλο! Τὶ χάρτινα κακόρια! Τριάντα χρόνια πέρασαν... Εἶν' ἀγνωρίστοι.

- Γὰ πὲς μου Πούλο, εἶπε ὁ Μηνῶς. Εἶσαι ὁ ἑκατομμυριούχος πού ἀκούγεται τώρα τελευταία; Ἡ συγγενής του;

Ὁ βαθύπλουτος χαμογέλασε μὲ φιλαρέσκεια.

- Ἐνας Πούλος πλούσιος ὑπάρχει, ἀπάντης. Μὰ δὲν ἔχω καὶ τόσα. Τὰ παραλένε... Κί' ἐσύ Μηνῶ;

- Γραφέας τοῦ στρατοδικείου, εἶπε ὁ Μηνῶς.

Δυὸ κόσμοι! Ἐσφιγγαν ὀκμά τὰ χέρια ὅταν εἶπαν καθένος τὴν κατάστασή του... καὶ τ' ἄφθηκαν μὲ δυσπιστία. Ἐνοικίωσαν πῶς ἀνάμεσά τους εἶναι τὰ πράγματα. Ὡς τόσο ὁ πλούσιος ἔκανε ἓνα εὐγενικὸ κίνημα.

- Περιουσία εἶναι μόνο οἱ παλιοὶ φίλοι, εἶπε. Θέλω, καημένε νὰ τὰ ποῦμε. Νὰ περῶω ὅπ' τὸ γραφεῖο σου; Αὔριο;

- Ὅπως θέλεις.

Τὴν ἄλλη μέρα σταμάτησε ἔξω ὅπ' τὸ στρατοδικεῖο τὸ λαμπρότερο ἰδιωτικὸ ἄμαξι τῆς Ἀθῆνας καὶ ζήτησε τὸ φτωχὸ ὑπάλληλο μὲ τίς 150 δραχμὲς τὸ μήνα. Ὁ Μηνῶς κοιτάζοντας ὅπ' τὸ παράθυρο ντράπηκε. Μὰ τοῦτο εἶναι θέατρο! Νὰ κατεβεί; Ν' ἀρνήθει; Κατέβηκε. Ὁ βαθύπλουτος φίλος τὸν πήρε περίπατο. Ἦταν ἓνα ἄμαξι! Ὅλα του δειζαν, ὡς τὴν τελευταία του βίδα. Τ' ἄλογά του ἦταν κατάμαυρα καὶ τὸ ρυθμικὸ τους πάτημα ἄφνε μὲ χαινωτικὴ μουσική. Ὁ Μηνῶς ἦταν στενοχωρημένος... Τὶ θέλει ἐδῶ μέσα! Ἀν τὸν δεῖ κανένας; Ἀν ἔδωκαν ἀξέφραγα οἱ φίλοι του ὅπ' τὸ συνοικιακὸ καφενεῖο ἢ «Πιπεριά» — ὡ διαβόλοι! ἀκούρα θὰ τᾶξε! Ὡς τόσο οἱ ρόδες κυλοῦσαν στὴν ὁδὸ Κηφισιάς κί' ὁ κ. Πούλος χωρὶς νάχει τὴν ὑπομονὴ νὰ περιμένει ἄρχισε τὴν περιγραφή τοῦ ἄμαξοῦ του. Μὲ λεπτομέρεια καταπληκτικὴ πληροφόρηση τὸ Μηνῶ γιὰ τὸ μισθὸ τῶν ἄμαξῶδων του, γιὰ τὴν εὐγενικὴ προέλευση τοῦ λακέ του, γιὰ τὰ προτερήματα καὶ τίς ἰδιότητες τους. Εἶπε γιὰ τὴν καταγωγή τῶν ἀλόγων καὶ γιὰ τὴν τιμὴ τους. Προχώρησε στὸ ἄμαξι. Ἀπὸ καὶ κατέβηκε στὰ λουριά, στὶς χορδὲς—κ' ἔφτασε στὸ αἰεζή.

Ὁ Μηνῶς πληροφορήθηκε ἄμεσως γιὰ τὸ ρόλο του. Εἶναι ὁ φτωχὸς φίλος τοῦ πλούσιου! Θὰ μβαίνει τίς τιμὲς. Εἶν' ὁ θεατής. Φουρκίστηκε ἄμεσως μὲ τὸν ἑαυτὸ του γιὰ τὴν ὑποχώρηση πού ἔκανε νὰ γνωρίσει ἓνα νεόπλουτο καὶ πήρε τὴν ἀπόφασή του. Θὰ καταργήσει αὐτὴ τὴν ἀπατήλη στὴν ὑπαρξή του ἀφοῦ ἄλλως τὴ στήν ὑπαρξή δὲν ὑπάρχει τίποτα περὶττὸ. Κακὸ δὲν εἶναι. Μὰ καὶ καλὸ δὲν εἶναι. Μετὰ τὴ θριαμβευτικὴ λαϊκὴν ἀμαξοῦδα, ἀποτροβιχτικὴ παρουσιάζοντα διάφορες λεπτὲς δικαιολογίες.

Ἐδῶ ὅμως γελῶσθηκε. Ὁ κ. Πούλος δύσκολα θ' ἀφήσει τὸ φτωχὸ θεατὴ νὰ φύγει.

Σὲ λίγες μέρες καθὼς ὁ Μηνῶς πήγαινε στὸ δρόμο, πέρασε τὸ λαμπρὸ ἄμαξι καὶ τὸν φάρεψε. «Μὲ ἔχασες! Τοῦ φάναξε ὁ πλούσιος. «Ἐλα δῶ!» Ὁ ἄμαξος μὲ τ' ἄσπρα του γάντια ἔσφιξε τὰ λουριά τῶν περῆσαν ἀλόγων γιὰ νὰ σταματήσουν κί' ὁ Εὐρισμένιος λακὲς, ἴδιος πρέσβυς βορεινῆς αὐτοκρατορίας, ἄνοιγε τὴν πόρτα τοῦ ἄμαξοῦ ἀκίνητος. Τρομαγμένος ὅπ' τὸ θέατρο τοῦτο ὁ Μηνῶς ἀναγκάστηκε νὰ τρέξει καὶ νὰ χωθεί στὸ ἄμαξι. Ἀφοῦ τοῦκανε πικρὲς παρατηρήσεις ὁ βαθύπλουτος τὸν ὠδήγησε αὐτὴ τὴ φορά σπιτί του. Ἐκεῖ τοῦδειχνε δυὸ ὀλόκληρες ἄρες... Τὸν πήγε στὸ σαλονάκι τῆς μαστίχας; στὴ σάλα τοῦ λουτροῦ, στὸ μπιλιάρδο, στὴ βορεινὴ ταρατσα, στὸ μπουφέ. «Αὐτὸ τὸ τραπέζι εἶν' ἀπὸ ἔυλο αὐστριακὸ καὶ δὲ σκάει ποτέ... Αὐτὴ ἡ σαλαμάντρα ποὺ εἶσαι σαρναντοχτῶ ἄρες χωρὶς νὰ σθῶσει... Αὐτὸ τὸ σερβίτιο εἶναι... Αὐτὴ ἡ πολυθρόνα ἔχει δέκα λίρες. Αὐτὲς οἱ μιλίτες εἶν' ἔλεφαντόδοντο. Αὐτὲς οἱ στέκες διδώνονται».

Ποτὲ ὁ ὑπάλληλος τοῦ στρατοδικείου δὲ δίωσσε τὴν «Πιπεριά» καὶ τοὺς φτωχοὺς του φίλους, ὅσο αὐτὲς τίς δυὸ ἄρες. Μετὰ τὴν καταμέτρηση τῆς ἔνης περιουσίας ἔτρεξε καὶ τοὺς βρήκε. Ἦταν τέσσερες στὸ καφενεῖο. Ὁ ἀπόστρατος ὑπολοχαγός, ὁ δικηγόρος χωρὶς ὑποθέσεις, ὁ ἐφορευτικὸς ὑπάλληλος κί' ὁ ἄνθρωπος πού περιμένε νὰ κερδίσει τὴ δική του... Τὸ μηνιαῖο εἰσόδημα τῶν πέντε, μαζὺ μὲ τὸν Μηνῶ, δὲν ἦταν παραπάνω ἀπὸ 700 δραχμὲς. Μπροστὰ σὲ τὴν κολοσσαία φτώχεια, ὁ Μηνῶς ἔκρινε χρέος του νὰ ἐξομολογηθεῖ γιὰ τίς δυὸ ἄρες πού πέρασε μ' ἓναν ἑκατομμυριούχο — δηλώνοντας καθαρὰ πῶς ἔνασπαιρνε στὸ καφενεῖο τὴ θέση του. Δὲ θὰ ἔνασπαίρησε στὸν πλούσιο φίλο.

- Γιὰ τόσους! Εἶπε ὁ δικηγόρος. Δὲν ἀφήνουν ἔτσι ἓνα βαθύπλουτο. Μποροῦσες νὰ τὸν κάνεις καλλίτερο! Ἄν τοῦ πεις νὰ θάνη τὸ χέρι του ἔτσι δᾶ... στὴ μικρὴ τσέπη τοῦ γελέκου του... μπορεῖ νὰ σώσει τὸν ποιητὴ μας.

- Τὸν Κρυστάλλη! Ἐκαμον οἱ ἄλλοι ἔσφαισμένοι. Νὰ μιὰ ἰδέα!

- Δὲν ἔχομε κί' ἄλλον! Ὁ γιατρός μοῦπε ἄσπρα πῶς ἂν τὸν πάμε στὸ Μαρῶσι γιὰ λίγο, θὰ δυναμώσει τὸ στήθος του καὶ θὰ γιατρευτεῖ. Ὅλη ἡ ἱστορία εἶναι πεντακόσιες δραχμὲς. Μὰ πῶς νὰ βρεθοῦν.

- Λοιπόν;

Ὅλοι γύρισαν καὶ κοίταξαν τὸ φίλο τοῦ πλούσιου. Τοὺς κοίταξε κί' ὁ Μηνῶς. Στὴ στιγμή ὁ πλούσιος πήρε τὴ σημασία τῆς μοίρας ἢ τοῦ θεοῦ.

- Νὰ τίς ζητήσω; Εἶπε. Μὰ πῶς νὰ τίς ζητήσω... Καὶ σοῦφρωσε τὰ χεῖλια του σὰ νὰ γετύχηκε λεμόνι.

- Στὸ δίδολο, εἶπε ὁ ἀπόστρατος χτυπώντας τὴ γροθιά του στὸ τραπέζι, πὲς του πῶς θὰ πεθάνει μὴ μὲρα!

- Σιγά! Εἶπε ὁ δικηγόρος. Ἐχει κί' ὁ πλούσιος λαθὴ — πρέπει νὰ τὸν πιόσουμε ἀπὸ κεῖ πού πρέπει. Καθαρὰ, Μηνῶ, θὰ τοῦ πεις πῶς ἓνας διωγμένος ἀπὸ τὴν Ἡπειρὸ χάλασε τὸ στήθος του δουλεύοντας σ' ἓνα τυπογραφεῖο... Μ' ἄλη του τὴν ἀρρώστια, πὲς, γράφει στίχους... γιὰ βουναὶ καὶ κρῦα νερά... Τὸν ἐκτιμοῦν ὁ Δούμας, ὁ

Λάμπρος... Διόθασέ του καὶ τίποτα στίχους.

- Στὸ δίδολο, τὴ καταλαβαίνει ὁ Πούλος ἀπὸ τέτοια! Φάναξε ὁ ἀπόστρατος καὶ μὲ νέα γροθιά στὸ τραπέζι τίναξε τὰ νερά τῶν ποτηριῶν ὡς τὸ διπλανὸ τᾶβλι.

- Πρέπει νὰ τὸν συγκινήσωμε.

- Θὰ ψοφήσει μὴ μὲρα! Ἐνάπη ὁ ἀπόστρατος ἄνομητος.

- Σωπάτε, εἶπε ὁ Μηνῶς.

Ἡ πόρτα ἄνοιξε καὶ μπήκε ὁ Κρυστάλλης. Ἐρχόταν ὅπ' τὸ τυπογραφεῖο διωσμένος γιὰ φῶς καὶ γιὰ λίγη βοή ἀνθρώπων. Ἦταν σὰ νάβγαине στὸν ἄνω κόσμο. Χαιρέτησε τοὺς πέντε, κάθησε δίπλα σ' ἓνα τραπέζακι, πήρε τὴ «Παλιγγενεσία» καὶ τὴ διόθασε. Τὸ ἔναθὸ καὶ κοντὸ μουστάκι του στριμμένο μὲ προσοχή, τὰ χωρὶτα μάτια του πού ἔξυπνα μαζὺ κί' ἀγαθὰ φώτιζαν τὴν ἄρχη του δη κ' ἡ μικρὴ γκλίτσα του, τὴν κρατοῦσε γιὰ μαστοῦνι καὶ τῆς κομάρωνε τὰ λαϊκὰ πλουμιστά, ἔδειχναν κάθε ἄλλο παρὰ ποιητὴ. Ποῦ ἡ γούνα τοῦ Σουνοβινοῦ, τὸ ψηλὸ τοῦ Παρόσχου καὶ τὰ μαλλιά τοῦ Νικολάρα! Μὴ βλέποντας τίποτα ὅπ' αὐτὰ τὰ φοβερά σημεῖα στὸν ταπεινὸ Ἡπειρώτη δίωσσε ἡ συντροφιά στὴν ἀρχὴ νὰ πιστέψει πῶς εἶναι ποιητὴς, ἀφοῦ μάλιστα οἱ στίχοι του, καθὼς ἔλεγε, εἶναι γεμάτοι τσοπάνικες λέξεις. Μὰ μὲ τέτοιο λεπτὸ καὶ συμπληθητικὸ μυστήριον εἶχε περιτυλίξει ὁ Μηνῶς — αὐτὸς τοὺς εἶχε γνωρίσει—παραστοῖνοντες τὸν καημὸ του γιὰ τὴν Ἡπειρὸ καὶ τὸν ἄγωνα του γιὰ τὴν Ζωή, ὡστε τοὺς ἀγγίξει τὴν ψυχὴ—καὶ νὰ! οἱ τέσσερες ἀλλοίκοι πελάτες τῆς «Πιπεριάς» πού δὲν εἶχαν ποτὲ κανένα ἐνδιαφέρον γιὰ τὰ γράμματα καὶ τὴν ποίηση, βρέθηκαν ἀξέφραγα ἐνωμένοι σὲ μιὰ εὐγενικὴ συνωμοσία γιὰ τὸν ποιητὴ—ἀφοῦ τὸσες ἄλλες φροντίδες γι' αὐτὸν εἶχαν ἀποτύχει.

Ἔτσι ὁ Μηνῶς, πού δὲν ζήτησε τίποτα στὴ φτωχὴ Ζωή του ἀπὸ κανένα, χτύπησε τὸ κουδούνι τοῦ ἑκατομμυριούχου.

Μιὰ βαρύτατη πόρτα ἄνοιξε μὲ μοναδικὴ ἄκνηρία ἀπὸ ἓνα θυρωρὸ πού ὁ Μηνῶς τὸν βρήκε ἄμεσως περὶττὸ, καθὼς καὶ ἦταν. Μέσα ἀπὸ ἀμέτρητα ἄντικείμενα, ἀπὸ περὶττὸ ἐπιπλα, φορτωμένα μὲ βουσιμὰ σκαλιστάματα, ἀπὸ βαρεῖες σάλλες θυσιμὰς μὲ κρῦαν ἐπισημότητα, ἡ ὁποία φάναζε τίς τιμὲς καὶ τίς μάρκες, ὁ κάλες μας γραφέας τοῦ στρατοδικείου ἀκολουθώντας ἓνα περὶττὸ κομαριέρη, ὀδοιποροῦσεν ἄπάνω σὲ χαλιὰ κί' ὄλο πήγαινε καὶ δὲν ἔφτανε. Ἐπὶ τέλους ἄκοπτε ἀπάντησε τὸν ἄνθρωπο στὸν ὁποῖον χραιοῦμεν ὄλο ἐκεῖνο τὸ δίδολο! Ὁ πλούσιος τὸν δέχτηκε μὲ χαρὲς καὶ χτυπήματα στὴν πλάτη. Ἀφοῦ τὸν ἔβαλε νὰ καθήσει σὲ μιὰ τεράστια πολυθρόνα πού τοῦ χτυποῦσε τὰ κόκκαλα καὶ κάθησεν ὁ ἴδιος μπροστὰ σ' ἓνα ἄκριδοτατο γραφεῖο χωρὶς γραφικὸ εἶδη, τὸν ρώτησε πῶς ἦταν αὐτὸ τὸ εὐχάριο.

- Ἐχω, καημένε, κάτι νὰ σοῦ πῶ, εἶπεν ὁ Μηνῶς καὶ ἔσκαταπαιε.

Κομπιάζοντας, ἰδρώνοντας, τὸ εἶπε. Ἄλλοιῶτικα τὸ εἶχε σχεδιάσει, ἄλλοιῶτικα τ' ἄρχισε. Κί' ἀφοῦ τ' ἀνακάτεψε δυὸ τρεῖς φορὲς καὶ τόχουσε — τᾶφερε ἐπὶ τέλους στὴν ἄκρη. Ὁ πλούσιος ἄκουσε μὲ προσοχή καὶ μὲ τὸ μάτι κορφωμένον ἄπάνω του.

- Καλά! Ἀπάντησε. Κάτι θὰ κάνω γι'

από τόν νέο. Πέρασε την Τετάρτη. Αύτη την ώρα ο

«Αν τή χαρά του ό Μηνός έτρεχε σχεδόν στον δρόμο.

«Ο πλούσιος έμεινε μόνος του... και μετάνιωσας. Βηματίζει άπάνω και κάτω. Τι έκαμα; Υποσώθηκε. Ήταν άουλλόγιστο. Έπρεπε να πεί «άδύνατο!». Τάβαλε με τόν έαυτό του. «Ποιητής; Ταμπουράδες δηλαδή! Ο Μηνός λοιπόν θά με πήρε για λάχανο, άφου ζήτσει να πληρώσω λαλούμενα...» Σταμάτησε. Σάν άστραπή ό νοός του άνομετράει τήν περιουσία του. Έπειτα πιάνει τή μέση του. Νοιώθει πώς έζήνησε κάποιοι ρευματισμοί του. Άλλος ένας από δάχτυλο. Είναι τηλεγραφήματα! Συλλογιέται πώς ή ζωή είναι λίγη... Άκουσε κάποτε διάκο με ψιλή και τραγική φωνή να λέει τό Ευαγγέλιο: «Άφρον, άφρον, ταύτη τή νυκτί...» Γέρνει πρός τό μέρος τής καλωσύνης. Θά θυσιάσει τίς πεντακάσιες δραχμές. Τις μιός καλύτερα... Έτσι γίνονται και τό δυό. Μά πάλι δέν πρέπει να κόμει τόσο κακή φιγούρα από Μηνό. Θά τις δώσει καλύτερα άλες. Μά άλες είναι πολλές. «Α άχι!».

Κι άρχίζοντας μετρήματα και πολύπλοκη άριθμητική, καθώς πήγαινε δάθε κειθε και βγάζοντας αύτε τις πεντακάσιες δραχμές έβλεπε πώς στήν τεράστια περιουσία του γίνεται μά μικροσκοπική τρύπα—πού μολατούα είναι κάτι τι. Μιά δαπάνη πού δέ θά δώσει τίποτα. Και άουλλογιέται. «Αν αύτός ό ένας γίνει δύο; Αν βρεθεί κι άλλος Μηνός; Και παρακαλάει γι άλλον; Και βοηθήσει δεύτερο, τρίτο, τέταρτο; Ή τρύπα θά μεγαλώσει. Αν ό διάβολος τό φέρει και πέσουν οι τάδε μετοχές; Αν δέν μπορέσει να τοποθετήσει τήν παραγωγή τών δυό εργοστασίων του; Αν γίνει κανένα παταράκ — όλα γίνονται — ποιός έξέρει τί (αύτή τή στιγμή είδε μπροστά του άλες τίς καταστροφές, κι άκόμη άνορχιες πολέμου θεωρητίες) — κι άν μετά τριάντα χρόνια βρεθεί στο δρόμο και δέν τόν περιμαζέψει ούτε τό πτωχοκομείο;... Τι;

Τήν Τετάρτη στο ραντεβού, κάνοντας όλη τή δυνατή προσπάθεια να είναι ψυχρός κ' έπίσημος, είπε στο Μηνό.

— Δυστυχώς είναι τέτοιοι οι περιστάσεις... άχι πώς δέν έχω τήν περιουσία μου... άν και δέν είναι τό τεράστιο ποσό που λένε... αλλά τέλος πάντων... τί μου κόστισαν αύτά τό χρήματα... να σου τό διηγώμαι καμιά φορά... έγω πού με βλέπει έπεινάσα... στη Ρουμανία, μάλιστα... έδώ κ' είκοσι χρόνια... άπωςόδηποτε για τό ζήτημα του φίλου σου του ποιητή. Δέ θά μπορούσω πρός τό παρόν να τόν βοηθήσω... έξαιρετικά ήρθαν οι περιστάσεις άσκαλε... έξοδα πολλά... πρός τό παρόν είπα... άργότερα δέν άποκλείεται... έννοεις τή στενωχώρα μου... να δισοαρπώσω τόν παλιό συμμοθητή... αλλά οι περιστάσεις... πρός τό παρόν... μ' όλη τήν καλή θέληση... έννοεις...

— Έννοώ, είπε ό Μηνός, μά μη στενωχωρίεσαι, φίλε μου! έχομε τόσα άλλα να πούμε!

— Θέλεις να σου δείξω τό όπλα μου; Ρώτησε ό πλούσιος ένθουσιασμένος γιατί τόν βοήθησε στο έγγύστημα.

«Αν και δέν είχε ποτέ τσεφκισί ό Μηνός παρά μόνο σε μά έπιστοράκια κ' ήταν έντελώς άπληροφόρητος για τή σημείωση ίδιων τών φονικών όργάνων μονομαχίας, άναγκάστηκε να περιεργαστεί μά πλούσια συλλογή τέτοιων σιδερικών και ν' άκούσει τίς χρονολογίες και τίς τιμές του καθενός — μόνο και μόνο για να καταπεί εύκολότερα τή διάφραση του. Μέσα του άναθεμάτιζε τόν έαυτό του... Τι θέλει έδώ; Πάλι θεστής; Γιατί μοθαίνει αύτες τίς τιμές; Έπρόδωσε τήν καμμένη τή φτώχεια του! Άκολούθησε μά φορά τόν πλούσιο φίλο

έγγύστημα. Να τώρα τό άποτελεσμα. Ονειρεύτηκε μά καλή πράξη και βγήκε γελοάμενος. Είχε έχσάσει λοιπόν πώς δυό αντίθετοι κόσμοι μόνο σε σύγκρουση έρχονται, ποτέ ο' έπαφή! Έδωκε τό χέρι με προσηπιτή άταραξία στον πλούσιο, Έκείνος τό κράτησε.

— Στάσου, άπάντησε. Τό άμάξι μου είν' έτοιμο, θά θυώμε μαζί.

— Μά γιατί με τ' άμάξι; Θά πάω πεζή.

— Δέ σ' άφίνω να φύγεις πεζός! Είπε ό νεόπλουτος μ' έπιμονή.

Κι άληθεια συνήθιζε αύτες τίς θριαμβιστικές προπομιές.

Ο Μηνός δέ μόρεσε ν' άντισταθεί. Κοιτά στήν Καπνικαρέα ό ιδιοκτήτης κατέθηκε με μεγαλοπρέπεια λέγοντας στον άμαξά: «Θά πάς τόν κύριο έκεί πού θέλει». Έτσι ό Μηνός βρέθηκε μόνος του στο λαμπρό άμάξι, ένω τ' άλογα τόν πήγαιναν με κελιασμό για ν' άναγγείλει τήν άπαυχία του.

Ποιός έτοιμισε αύτή τή φαντασμαγορία; Τό κακό θεόσαιο. Τά έργα του έχουν τέχνη — δέν είναι ποτέ άπλά. Όρίσει! Λιακάδα του Γενναρή. Τά μαύρα όλογα τεντώνουν τίς στέρρες καμπύλες των. Εσπετιέται τό λαμπρό των άνάγλυφο. Άγάλματα ό άμαξάς κι' ό λακάς. Ή γυαλάδα του λαντά καθρεφτίζει τό σπία και τούς διαβάτες. Λουριά, πόρτες, πόμολα, στολίδια του, είναι όμοια πρός τό περιπότ. Σκέφτηκε άμέσως να καταθεί... Μά άχι! Θά μείνει για τήν έκτελέσει αύτη τήν κωμωδία ως τό τέλος! Θά βοηθήσει τή δύναμη του κακού. Τρελλά διόθεσε τόν έπισα να παίξει τό πωγιγνισία, τής, μανία για να διαπομπείσει τόν πλούσιο — και τόν έαυτό πού πιστεψε στον πλούσιο. Έμπρός! Θά οδηγήσει τουλάχιστον τό άμάξι του σε σοκάκια. Θά τό σταματήσει στήν «Πιπεριά». Θέλει να τό χώσει σε λαϊκή σουεικία. Κι' άφου πέρασε τούς δρόμους Αίόλου και Πατησίων καταδικάζοντας δυό τρεις γνώμοιούς του διαβάτες σε κωμική άκίνησία, ως πού να θεσθαιθούν άν είναι Έλληνό ή κοιμοούνται κι' άφου χαιρέτησε άλλους δυο τρεις με βαρό και φιλόνηρωμο ύφος, έφτασε. Στήν πόρτα βγήκε άκαφετζής μ' άνοιχτό τό στόμα, κεραινωμένος.

— Είναι κανένος μέσα;

— Τώρα μόλις έφυγαν, δέν είν' ένα τέταρτο...

«Αί όλα πάνε στραβά λοιπόν; Θ' άποτύχει κ' ή παράστασή του; Μά αύτή πρέπει να πάει καλά! Σκέφτηκε άμέσως τό μαγειρό του Ρούκα ή «Αμφιλοχία». Έκεί τρώει πάντοτε ό Κρυστάλλης — άς πάει να τόν εσφηνίσει! Τουλάχιστον θά γελάσουν μαζί. Έμπρός! Τό μεγαλόπρεπο άμάξι με προσοχή και με δυσκολία μπήκε σ' ένα σοκάκι πού δέν είχε Εναοδεί τροχό.

— Έδώ! είπε ό Μηνός.

— Νέος κεραινωός έπιασε στο λαϊκό μαγειρό. Δυό τρεις κατασρόλες άχνιζαν. Μερικοί μαστόροι κουτοπόνην κι' ό ιεροψάλλτης τής ένορίας με κόκκινη μύτη γευμάτιζαν έχοντας μπροστά του τό μεγάλο ποτήρι με τήν κεραινωμένη ρετιόνα. Μά ή γωνιά του Κρυστάλλη ήταν άδειανή.

— Δέν ήρθε άπό χτές ό κύρ Κώστας. Είπε έμβρόντητος ό μάγερας.

«Η άτμια έξακολουθούσε! Άπελπισμένος ό Μηνός ώδήγησε τό άμάξι στήν όδό Πατησίων. Έκεί κατέθηκε κ' έδωσε τέλος στη φαντασμαγορία.

«Ός τόσο ή λαϊκή σουεικία σηκώθηκε όλη στο πόδι. Τά παράθυρα χάσκουν περιέργο, τό λαδικά πέτρωσαν στήν πόρτα, οι άνηρωποι έχουν τή μύτη στον άέρα μήπως πέσει άπο ψηλά καμιά έξήγηση για τό μετέωρο πού ήρθε κι' έβουσε. Ο καφετζής τής «Πιπεριάς» βυθίστηκε σε συλλογισμούς. Ο μάγερας τής «Αμφιλοχίας» κατάπληκτος για τήν τιμή, κάνει χοντράλαση με τήν κι-

μάλια στο λογαριασμό του ιεροψάλλη. Ο γερο-κουλουρτζής του δρόμου, πού τό θεωρούσε προσβολή του να σουβει τίποτε χωρίς τό μάξι, μετακινώντας έδώ κι' έκεί τόν ταβά του έκανε γνωστό έπί τέλους στη σουεικία πώς τό άμάξι ζητούσε κάποιο γείτονα ποιητή Κρυστάλλη άπ' τήν Ήπειρο. Και τότε ατό θέελλα σηκώθηκε ό θαυμασμός γύρω στον άσημαντο ύποκείμενο πού ως τότε κανείς δέν τό είχε προσέξει. Έλεγαν πώς έσταλει ό ύπουργός να του δώσουν τό παρόσημο... Μά γρηά βεβαιώνει πώς καθώς άκουσεν, ό βασιλιάς του μήνυσε να πάρει τό γραφισμά του και να καθήσει στο παλάτι. Για άλλους τό άμάξι ήταν του Συγγρού. Κατά τό λέγειν του φαναρτζή ό ευρισμένος δίπλα στον άμαξά ήταν ό ίδιος ό «Τοιγγρός». Ξανακάνοντας ό κουλουρτζής τό γύρο πληροφορήθηκε πώς τό άμάξι είχε να παραδώσει στον Κρυστάλλη δυό σκουλακια λίρες, σφραγισμένα με βουλλοκέρι. Καώς άνέβαινε τό νέο έφτασε έπί τέλους και στο άπληροίαστο σοκάκι του Κρυστάλλη και μαθεύτηκε άπ' τήν σπιτονοικοκυρά του. Ή γρηά, πού τόν περιφρονούσε και τόν κρινιόταζε, άδιόφορη για τίς δεκά δραχμές πούπερνε τό μήνα, εσφηνιάστηκε για τό παρόδοιο μήνυμα και κρατώντας ένα μεγάλο μέρος τής τιμής για τό πρόσπο της, έτρεξε να τό πεί. Τόν είδε τυλιγμένο στο παλτό του και σκυμμένο στο τραπέζι.

Ο ποιητής είχε άπό χτές λίγο πურετό. Στο τραπέζι του ήταν δυό ποτήρια, ένα κουταλάκι κι' ένα κουτάκι με χόπια. Έπειτα τό βιβλίο του. Ο Βαλουαρίτης — ή Γροφή — μά Γεωγραφία τής Ήπειρου — ένας τόμος του Παράσχου — ένα βιβλίο του Λάμπρου — τό περιοδικό «Έστία» του Κυριακού — ένα λεικό — λίγα φύλλα άδρο χαρτί. Στή γωνιά ή γκλίτσα του. Στόν τοίχο δυό-τρεις εσθωμένους φωτογραφίες, μά ταίτια κρεμασμένη, κ' ένα έξο κλαράκι μελικκιόκι με τούς κόκκινους κόμπος του κορπού της. Δέ βέλησε να πέσει στο κρεβάτι για να του φύγει ή ιδέα τής άρρώστειας. Καθισμένος μπροστά στο μικρό του τραπέζι, τυλιγμένος με τό παλτό του έγραφε. Δέν ήταν έδώ! Ταξειδεύσε στο Γιάννενα... Έγραφε κ' έσβουσε... Άνέβαινε σε ήπειρωτικούς γκερμιστές, άκουε κοιτίφια... («Έδιωχνε τόν Τούρκο...»). Δέντρο φυσούσαν στο κεφάλι του, ό καταρράκτης τών Τζουμέρκων βροντούσε και χιονίζε στο πόδια του. Η θερμή άναση τή φαντασία του κ' ή φαντασία του τή θερμή.

— Καλά κυρό-Γιάννενα, είπεν ό ποιητής άκούγοντας τό νέο. Ύστερα τό Εναλέμε. Και τήν έδωκε.

«Όσο κι' άν ταξειδεύσε στή χώρα τής φαντασίας, τήν πραγματικότητα δέν τήν έχασε ούτε αύτή τή στιγμή! Κατάλαβε πώς θά τόν κάποιο φιλικό άστείο... Τι άλλο θάταν; Όπου είχε καταφύγει ζητώντας να βγει άπ' τό τυπογραφείο για να γλυτώσει, βρήκε τήν άποτυχία. Τό πεπρωμένο του δέν κάνει λάθη ποτέ. Ο κόρακος ν' άσπρίσει, αύτό πού γίνεται σ' έναν άδικημένο ποιητή θά γίνεται. Ποιός πλούσιος τρελλάθηκε για να τό χαλάσει; Δέν ύπόρχει δύναμη ίκανή να τόν γλυτώσει! «Αν Εναοσάνω έγώ, συλλογιέται, μπορεί να γκερμιστεί ό κόρακος». Και κυττάζοντας γύρω του στή γυμνή βυθισμένη κάμαρα συλλογιστηκε πώς είναι ίσως χρήσιμα τό δεινά του όσο και τό άστρο έκείνο πού λάμπει έξω άπ' τό θαμπό τζάμι και πώς όλα μαζί, ό κόσμος κι' αύτός κ' ή φτώχεια του πηγαιίνουν ποιός έξέρει σε ποιό σκοπό... Τό κακό έχει γνώση, πείσιμα και τέχνη.

Έξω ή γειτονιά τόν δύθισε στο έκατομμύριο.

Ο ποιητής έσκυψε και Εναόρησε, κρύνοντας, μέσα στο παλτό του, να γράφει τό «Σταυραϊτό».

Ζ. Α. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ